

Laten zien waar je voor staat in het vluchtelingenwerk

Geesje Werkman: 'Elke vreemdeling die voor onze deur staat, kan God zelf zijn'

Ze begint bij mensen in nood en eindigt met lobbyen in Den Haag. Als verantwoordelijke voor het beleid van de Protestantse Kerk inzake vluchtelingen moet je weten waar je voor staat en snel kunnen schakelen.

Tekst & foto: Margot C. Berends

De telefoon gaat. Een Syriër, die ergens vanuit Nederland belt en vertelt dat hij op straat staat. Hij heeft geen onderdak. Geesje Werkman gaat erachteraan. Intussen vraagt ze de kerken in Europa om brieven te sturen naar Brussel om het probleem van de grensbewaking onder de aandacht te brengen. Vanavond geeft Geesje in een kerk in Overijssel advies over wat de gemeente kan doen aan vluchtelingen hulp. Morgen heeft ze een afspraak op het Ministerie van Justitie. Er komt een e-mail binnen. Een asielzoeker: 'Ik heb gehoord dat u kunt helpen. Wij kunnen de schoolboeken van onze zoon niet betalen.'

Micro en macro

Geesje Werkman is voortdurend bezig met oplossingen zoeken, vertelt ze, op micro- en op macroniveau. Ze werkt als projectmanager bij Kerk in Actie binnenland, voor de portefeuille vluchtelingen, asiel, discriminatie, 'noem maar op'. Kerk in Actie binnenland is de diaconale afdeling van de landelijke Protestantse Kerk.

Ze legt uit: "Waarom bemoeien wij ons in de kerk met vreemdelingen? Omdat het woord vreemdeling vaak in de Bijbel voorkomt. Omdat de mens geschapen is naar Gods beeld en God zegt: ik was vreemdeling en gij hebt mij gehuisvest. Dus elke vreemdeling die voor onze deur staat, kan God zelf zijn." Daarom doet ze iedere keer die deur open als er gebeld of gemaild wordt. En vervolgens klopt zij op haar beurt op andere deuren, voortdurend switchend van individuele problemen naar structurele misstanden. Ze begint bij mensen in nood en eindigt met lobbyen in Den Haag.

'Wij werken vanuit de Bijbel. Dat is onze enige legitimatie'

"Ik kreeg bijvoorbeeld een vraag om bij te dragen in de kosten van een gezinshereniging. Iemand belde en vertelde: 'Mijn buurman is Syriër en die heeft vijf familieleden in Turkije. Die moeten vijfhonderd euro per persoon betalen als ze Turkije willen uitreizen.' Ik zorgde samen met

Stichting Caritas en de lokale parochie voor geld. En ik schreef naar het ministerie: weet u wel dat ze vijfhonderd euro per persoon vragen, zou u niet eens met uw Turkse collega gaan praten? Ik zorg dus op microniveau voor geld en tegelijk schrijf ik op macroniveau de overheid aan. Want barmhartigheid moet altijd hand in hand gaan met gerechtigheid.”

Lokaal helpt lokaal

Een belangrijk deel van het werk van Geesje Werkman is het geven van advies en informatie. Ze beantwoordt vragen van diaconieën over vluchtelingen. Ze houdt ze op de hoogte van wets- en regelwijzigingen, ze schrijft erover en ze gaat naar kerken om te praten over vluchtelingen – over wat gemeenten zelf kunnen doen.

Wat adviseert ze als plaatselijke gemeentes vragen hoe ze kunnen helpen? “Ik vertel dan wat onze contacten zijn en welke projecten wij al steunen. Daar kunnen ze in meehelpen. Het liefst financieel. Ik ben altijd wat huiverig voor materialen; wij willen niet een opslagplaats van goederen worden. Maar ik wil best onderzoeken of er toch spullen nodig zijn, want kerken vinden het vaak fijn om die te doneren. Ik vraag me dus ook af wat een gemeente een prettig gezamenlijk gevoel kan geven.

Verder is de lokale kerk ook de eerste die kan helpen bij individuele vragen. Lokaal helpt lokaal, dat is het uitgangspunt. Maar bij bijvoorbeeld gezinshereniging rijzen de kosten daarbovenuit. Of soms leven mensen helemaal niet in lokale verbanden. Die wonen nergens. Dan moeten we de problemen samen zien op te lossen.”

Bekeerlingen

Ook adviseert Geesje Werkman de synode. En ze vraagt of die wil meedenken over problemen. “Er komen vragen binnen bij de synode over de bootvluchtelingen en die belanden ter beantwoording eerst bij mij. Ikzelf kreeg een vraag van een advocaat van bekeerlingen. Uiteindelijk ontstond vanuit de synode de ‘Commissie Plaisier’. Samen met Bas Plaisier, de vroegere scriba van de Protestantse Kerk, voer ik gesprekken met bekeerde asielzoekers om te zien of ze echt christen zijn geworden. Die advocaat gebruikt onze bevindingen in de rechtbank. Met Arjan Plaisier, de huidige scriba, bespreek ik de procedures.

Gesprekspartner

Toen ik de vluchtelingenkampen op het Osdorpplein in Amsterdam had bezocht, zei ik tegen Arjan Plaisier: dit is iets wat de kerk moet zien. Dus we zijn daar een paar keer geweest. Vervolgens heeft de Protestantse Kerk op mijn advies bij de Raad van Europa een klacht ingediend tegen de staat die niet voor bed, bad en brood wilde zorgen. Er kwam een uitspraak en we hebben gelijk gekregen – niet politiek, maar wel juridisch.”

Zelfs de overheid vraagt inmiddels advies. “De kerk is betrokken bij de mensen op straat, wij als Protestantse Kerk in Nederland gaan af en toe ter plekke kijken, de synode is op de hoogte van de problematiek. Daardoor zijn we in Nederland een duidelijk gezicht op het gebied van vluchtelingen. Het Ministerie van Justitie schrijft soms een brief naar de Protestantse Kerk in

Nederland, ter attentie van Geesje Werkman. Dan nodigen ze me uit. De kerk wordt op dit terrein echt gezien als gesprekspartner.”

Legitimatie

Zowel op landelijk als op Europees niveau probeert Geesje Werkman draagvlak te creëren. Zo strijdt ze tegen negatieve *oneliners* over vluchtelingen en tegen het denken in termen van ‘beheersen’ in plaats van ‘oplossen’. “Wat is noodzakelijk als we ons willen bewegen naar een land waarin de ene mens omziet naar de ander? Ook voor onze kinderen en onze kindskinderen heb ik steeds voor ogen: naar welke wereld zijn we op weg? De kerk is geen NGO, geen *non-governmental organization*. Geen Vluchtelingenwerk ook, geen Amnesty International. En geen ministerie. Ik werk vanuit de gedachte dat dit Gods wereld is en dat wij bewegen naar een nieuw Jeruzalem. Zo stel ik me ook altijd voor, als ik op gesprek ga bij ministeries en dergelijke: wij werken vanuit de Bijbel en daarom denken we dit. In het begin stonden mijn gesprekspartners vreemd te kijken, maar ze vinden het ook wel aardig. Het is onze enige legitimatie. Wij staan wel met ons verhaal in een politieke context, maar we hebben geen politiek verhaal. Dat verwacht mensen meestal, maar ik vind het belangrijk om daar helder over te zijn. Onze achterban heeft één ding gemeen: het geloof in God en in liefde. Daarop zijn wij aanspreekbaar.”

In Gods licht

Voelt ze zich niet machteloos in al die problemen rond vluchtelingen? “Het geloof helpt me om een zekere afstand te houden van het geheel, omdat ik me probeer af te vragen: hoe moeten we hier als kerk naar kijken in het licht van Gods evangelie? Een voorbeeld. Cameron, de premier van het Verenigd Koninkrijk, besluit wel tot het bombarderen in landen als Syrië, maar wil de vluchtelingen daarvandaan niet hebben. Dat is schokkend. Maar het verlamt me niet, als ik daarnaar kijk in het licht van God.

‘Kennen jullie geen vluchtelingen? Is God dan nog wel bij je?’

Je kunt niet Mattheüs 25 lezen ‘s zondags en vervolgens niet je stem laten horen als buurtbewoners tegen een AZC demonstreren. In Oostenrijk ageerde een groep mensen tegen vluchtelingen, en toen heeft de plaatselijke kerk de klok net zo lang en zo hard laten luiden dat de demonstratie overstemd werd. Je moet toch laten zien waar je voor staat. Ik zeg weleens tegen een gemeente: kennen jullie vluchtelingen? Nee? Ben je dan niet bang dat God niet meer bij je is? Want als vreemdelingen niet meer bij je aankloppen, dan wordt het bar en boos.

Je weet niet wat die vluchtelingenstroom over honderd jaar voor rijkdom of ellende zal hebben gebracht. Het enige wat ik weet, is dat ik wil leven in een land waar de een naar de ander omziet. Een land waar liefde de basis is en niet haat of afweer.”

Lampedusa

Werkman switcht weer tussen macro en micro: “Er liggen meer dan 17.000 mensen op de bodem van de zee, die waren op weg naar Europa. Ik ben naar Lampedusa geweest, want daar zit de

Italiaanse federatie van protestantse kerken. Ik heb die boten gezien, waarin mensen stikken, de vingernagels in het hout geklemd om eruit te kunnen komen. Dit gebeurt deels door de grensbewaking van Europa. Europa heeft daar part aan. En wij ook, want wij zijn Europa. Ik ook. Ik betaal belastinggeld, ik heb verantwoordelijkheid. De problemen zijn complex. Maar tegelijk maakt het veel uit dat ik in mijn werk kan denken: voor die ene kan ik wel een oplossing verzinnen.”

Een zekere blijmoedigheid en nuchter optimisme tekent Geesje. “Ik krijg veel vragen”, vertelt ze, als ze over de aard van haar werk spreekt. En dan, wat doet ze daarmee? “Oh”, glimlacht ze, “die los ik dan op!”

Meer informatie over de projecten waarbij Geesje Werkman betrokken is en een overzicht van al haar blogs zijn te vinden op: www.kerkinactie.nl.

Margot C. Berends is freelance journalist en fotograaf: www.margotberends.com